

Birinci Netanyahu hükümeti gibi ikinci Netanyahu hükümeti de ağırlıklı olarak Sağ ve Ortodoks partilerden kurulmuştur.

Erken Seçime Giden İsrail'deki Siyasi Görünüm ve 'Son Dakika' Sürprizleri

Political Landscape and 'Last Minute' Surprises in Israel Heading Towards Early Elections

Ali Oğuz DİRİÖZ

Abstract

The Israeli government's decision to have early general elections (for the 19th Knesset) on 22 January 2013 may be seen as sudden, yet came as no real surprise. Like many preceding governments, the current Israeli government was the product of a multi-party coalition; which meant that at any serious disagreement, the possibility for its collapse was ever-present. The government experienced divergences regarding the Tal law concerning Yeshiva students' military service, and many other differences, could not agree on the 2013 Budget, and consequently decided to head for general elections. In this election, Prime Minister Netanyahu's Likud party and Foreign Minister Lieberman's Yisrael Beiteinu party decided to join forces and have a single list. This joint Likud-Yisrael Beiteinu coalition, unless a big surprise, seems most likely to become the largest group in the Knesset, and would likely lead the new government in spite of a small loss of votes. However, the recent "last moment" indictment and subsequent resignation of Foreign Affairs Minister, Avigdor Lieberman, might change the balances for the next government.

Keywords: Israel, Israel 2013 Elections, Israeli Politics, Middle East, Turkey, Turkish-Israeli Relations, Middle East Peace

Hükümeti oluşturan koalisyon ortakları arasında en son 2013 Bütçesi üzerinde anlaşmazlık ortaya çıkınca erken genel seçime gitme kararı alınmıştır. Bu seçimde Başbakan Netanyahu'nun Likud Partisi ile Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ın Evimiz İsrail Partisi ortak bir liste ile seçim ittifakı oluşturmuşlardır.

Giriş

İsrail hükümetinin erken genel seçime gitmesi, ani bir kararmış gibi gözükmeyle beraber, aslında şaşırtıcı bir durum olmamıştır. 19. Knesset üyelerini seçmek için gerçekleştirilecek olan İsrail'de genel seçim 22 Ocak 2013 tarihinde gerçekleşecektir. Mevcut İsrail hükümeti son 20 yıldır olduğu gibi çok partili bir koalisyon olmaktadır. Koalisyonlarda, ciddi bir anlaşmazlık halinde hükümetin düşme olasılığı daima mevcuttur. Yeshiva öğrencilerinin (din okulu öğrencileri) askerlikleriyle ilgili yasa (konuyla geçmişte ilgilenen Tal komitesinden dolayı 'Tal' yasası diye de bilinir) ve çeşitli konularda anlaşmazlıklar yaşanmaktaydı. Hükümeti oluşturan koalisyon ortakları arasında en son 2013 Bütçesi üzerinde anlaşmazlık ortaya çıkınca erken genel seçime gitme kararı alınmıştır. Bu seçimde Başbakan Netanyahu'nun Likud Partisi ile Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ın Evimiz İsrail (Yisrail Beiteinu/ Yisrael Beytenu) Partisi ortak bir liste ile seçim ittifakı oluşturmuşlardır. Seçimler sonucunda 19. Knesset'deki en büyük grup, beklentilere göre ve büyük olasılıkla gene Likud-Evimiz İsrail ortaklığı olacaktır. Herhangi bir sürpriz olmaması durumunda, oy kaybına rağmen iktidarda kalma olasılıkları yüksek gözükmektedir. Ancak son dakikada "sürpriz" bir şekilde yolsuzluk suçlamaları yüzünden kabineden istifa eden Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ın durumu bir sonraki hükümetteki dengeleri etkileyecektir. Sürprizlerin hiç eksik olmadığı 2013 İsrail seçimleri kampanyasında bugünlerde ciddi bir hareketlik yaşanmaktadır.

1993'den Günümüze Son 20 Yılın İsrail Hükümetleri

1993-2013 tarihleri arasındaki 20 yıllık süre zarfında İsrail hükümetleri Ortadoğu barışı konusunda arzu ettikleri noktaya varamamışlardır. İşçi Partisi iktidardayken varılan 1993 Oslo Anlaşması'nın ardından Batı Şeria ve Gazze'de yönetimin Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ'ye) devredilmesi hususunda anlaşılmıştı. Bundan dolayı 1994'te Yitzhak Rabin, Shimon Peres ve Yaser Arafat, Nobel Barış ödülünü paylaşmışlardı. Ancak, 1995 yılında İşçi Partili Başbakan Yitzhak Rabin'in öldürülmesinden sonra barış süreci sekteye uğramıştır. 1996 yılında, barış sürecine daha mesafeli bir tutum sergilemekte olan birinci Netanyahu Hükümeti (Likud Partisi) işbaşına gelmiştir.

1999 yılında Ehud Barak önderliğindeki İşçi Partisi'nin başında bulunduğu koalisyon hükümetinin iktidara gelmesiyle, 2000 yılında ABD Başkanı Bill Clinton önderliğinde Camp David'de Barak ile Arafat arasında yeniden Ortadoğu barışı için müzakereler başlamıştır. Camp David'de Filistinli mülteciler, İsrail'in güvenliği, iki devletli bir çözümdeki nihai sınırlar ve Kudüs'ün nihai statüsü gibi birçok konu masaya yatırılmıştır. Ancak görüşmelerde sonuç elde edilememesinin ardından 2000 senesinin sonbaharında Filistin'de İkinci İntifada başlamıştır.

2001'de işbaşına gelen Ariel Sharon liderliğindeki sağcı Likud partisi, aynı sene Turizm Bakanı Rec-

havam Ze'evy'nin öldürülmesinin akabinde şiddeti daha da tırmandırmış, ancak 2003 senesinde Ariel Sharon'un daha güçlü bir şekilde seçimleri kazanmasının ardından Ortadoğu Barışı "Yol Haritasını" kabul etmiştir. Her ne kadar olaylar yatışmasa da, İsrail 2005'te Gazze'den tek taraflı olarak ve tamamen geri çekilmiştir. Aynı sene bu geri çekilmeye karşı çıkan ve Netanyahu'ya yakın olan bir grup Likud Parti üyesinin muhalefetinden dolayı Sharon, merkeze daha yakın olan Kadima partisini kurmuştur.

2006'da Ariel Sharon'un beyin kanaması geçirmesinden dolayı Ehud Olmert başbakanlık görevine gelmiştir.¹ Olmert, aynı sene güney Lübnan ve Gazze'ye karşı ağır askeri operasyonlar başlatmış ancak Hizbullah Lideri Nasrallah'ı yakalayamamıştır.² 2008'deki Gazze bombardımanında orantısız güç kullanıldığı gerekçesiyle Türkiye ve uluslararası kamuoyundan da tepki çekmiştir.

2009 seçimlerinde en çok oy alan parti Kadima olmuş, ancak hükümet kuramamıştır. Dolayısıyla mevcut Likud önderliğindeki ve Netanyahu'nun Başbakanlığındaki geniş tabanlı koalisyon hükümeti iş başına gelmiştir. Mayıs 2010'da gerçekleşen Mavi Marmara Baskını sonucu hayatını kaybeden 9 Türk vatandaşından dolayı da Türkiye-İsrail ilişkileri bu dönemde iyice kötüye gitmiştir.

Ocak 2013'te Erken Genel Seçime Gidilmesi Ardındaki Başlıca Nedenler

2013 Bütçesi üzerindeki görüş ayrılıkları erken genel seçime gidilmesindeki en önemli sebep olmuştur. İsrail'de seçim barajının yüzde 2 gibi düşük bir oranda tutulması nedeniyle İsrail parlamentosu Knesset'te tek bir partinin hükümeti oluşturması düşük bir olasılıktır. Son 20 yıldır olduğu gibi, 2. Netanyahu hükümeti de (1. Netanyahu Hükümeti 1996-1999 arası) çok partili bir koalisyondan oluşmaktadır. 120 sandalyeli Knesset'te iktidarı kurmak için gereken 61'e ulaşmak için 2. Netanyahu hükümeti, Likud, Yisrael Beiteinu, Shas, Ehud Barak'ın Bağımsızlık Partisi, Yahudi Evi ve Birleşik Tevrat gibi çok sayıda partiden oluşmaktaydı. Birinci Netanyahu hükü-

meti gibi ikinci Netanyahu hükümeti de ağırlıklı olarak Sağ ve Ortodoks partilerden kurulmuştur. Her koalisyonda olduğu gibi, bu koalisyonda da partilerin öncelikleri ve farklılıkları bulunmaktaydı. Nihayetinde, bütçe üzerindeki anlaşmazlıktan ötürü hükümetin düşmesi kaçınılmaz olunca erken seçime gidilmiştir.

Mevcut iktidarın olası oy kaybının başlıca sebepleri olarak ekonomik ve sosyal politikalar gösterilmektedir. 2011 yılında Netanyahu hükümetine karşı 300,000 kişiyi bulan çok büyük protestolar gerçekleşmiştir.³ İsrail tarihindeki en kalabalık protesto gösterilerinin yaşandığı bir dönemde protestocular 'sosyal adalet' çağrılarını yapmaktaydılar. Bu gösterilerde İsrail'deki gelir adaletsizliği ve yaşam pahalılığı başta olmak üzere sosyal konular protesto edilmiştir. 2011 yaz ayları mevcut iktidarın belki de popüleritesinin en düşük olduğu dönemi oluşturmaktadır. Her ne kadar bu protestolar erken seçime doğrudan sebep olmamışlarsa da, seçime giden yolun ilk habercileri olarak algılanabilirler. Hükümetin neredeyse düşmesine sebep olan bir diğer sebep ise Yeshiva öğrencilerinin askerlik statüleri ile ilgili belli imtiyazlar sağlamayı amaçlayan yasadır. Fakat erken seçime gidilmesinin başlıca sebebi ise 2013 yılı bütçesi üzerinde anlaşma sağlanamamış olunmasıdır.

Seçimlerdeki Önde Gelen Partilere, Liderlere ve Siyasi Görüntüye Kısa Bir Bakış

İsrail'deki 22 Ocak 2013 seçimleri öncesi en büyük favori olarak mevcut hükümetin Başbakanı Netanyahu'nun Likud Partisi gösterilmektedir. Likud ile Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'ın başında olduğu (eski Sovyetler Birliği ve Rusya'dan gelen göçmenlerin ağırlıklı olarak oy verdiği) sağ parti Evimiz İsrail Partisi arasında seçim ittifakı kurması ve seçime ortak liste ile girmesi bu partinin iyice sağa kayması anlamına gelmektedir. Barış sürecine kuşkuyla yaklaşan, İran'a yönelik katı tutumları ile bilinen ve Türkiye'yle ilişkilerin gerilmesinin başlıca sorumluları olarak görülen iki liderin büyük olasılıkla iktidarda kalacakları tahmin edilmektedir.⁴

Likud-Evimiz İsrail ittifakının 120 milletvekili- linden oluşan Knesset'deki mevcut 42 sandalyesinin (25 Likud, 17 Evimiz İsrail) ne kadarını koruyacağı merak konusudur. Lieberman'ın istifası öncesi yapılan son Aralık ayı anketlerine göre Likud-Evimiz İsrail koalisyonunun 37-39 sandalye arası kazanacağı tahmin edilmektedir. Fakat Lieberman'ın istifasının ardından bu sayı 35'e gerilemiştir. Mevcut gerilemeye rağmen, Likud-Evimiz İsrail koalisyonunun, Shas, Birleşik Tevrat (UTJ) ve Milli Birlik-Yahudi Ev (Yahudi Yurdu) gibi sağ partilerden oluşan bir koalisyona önderlik etme olasılığı kuvvetlidir. Burada hatırlanması gereken önemli bir ayrıntı da Likud ve Evimiz İsrail partileri daha laik ve milliyetçi sağ temsil ederken, Shas ve Birleşik Tevrat (UTJ) gibi ultra-Ortodoks partiler ise din ağırlıklı sağ temsil etmektedirler.

Seçimlerdeki en büyük kayba ise ana muhalefet partisi Kadima'nın uğrayacağı şimdiden öngörülmektedir. 2009 seçimlerinden birinci parti çıkmasına karşın hükümet kuramayan Kadima'dan Tzipi Livni'nin ayrılışı sonrasında partinin barajı dahi geçememe riski bulunmaktadır.

2013 seçimleri öncesinde parti içi seçimlerde parti başkanlığını eski Savunma Bakanı Shaul Mofaz'a büyük bir farkla kaybeden eski Dışişleri Bakanı Tzipi Livni, partiden ayrılıp kendi partisini kurmuştur. Tzipi Livni'nin Kadima'dan ayrıldıktan kısa bir süre sonra kurduğu Hatnuah (Hareket) partisinin bu seçimlerdeki önemli partilerden biri olacağı tahmin edilmektedir. Partisine eski İşçi Partisi lideri ve eski Savunma Bakanı Amir Peretz gibi isimleri katarak merkez'de yeni bir parti kuran Livni, kimi eleştirilere göre, bu hareketiyle Merkez-Sol blokunu daha da bölmektedir (Yair Lapid Livni'yi merkez-sol blokunu bölmemesi için kendi partisine davet etmiştir). Livni, uluslararası kamuoyunca barış görüşmeleri için daha istekli bir ortak olarak algılanmaktadır. Bunun bir örneği ise, Livni'nin Batı Şeria'daki Yahudi Yerleşim Yerlerine yönelik bütçede reform yapma vaadinde bulunup, 'yasal' olanlar ile siyasi amaçlarla sponsor olunanlar arasında ayırım gözetilen bir plan öne sürmesidir. (Burada İsrail'in

Türkiye ile ilişkilerin düzelmesi konusunda da Livni daha istekli gözükmektedir. Son anketlere göre, Livni'nin partisinin en az 10 parlamenter ile yeni Knesset'te yer alacağı tahmin edilmektedir.

iç hukukuna göre yasal olanlar söz konusudur, çünkü uluslararası hukuka göre çoğu yerleşim yerinin yasal durumu zaten tartışmalıdır).⁵ Türkiye ile ilişkilerin düzelmesi konusunda da Livni daha istekli gözükmektedir. Son anketlere göre, Livni'nin partisinin en az 10 parlamenter ile yeni Knesset'te yer alacağı tahmin edilmektedir.

Livni dışında, önemli bir kadın lider de (ve aynı Livni gibi Lieberman'ın hakaretine uğrayan) Shelly Yachimovich'tir. Yachimovich, Golda Meir'in ardından İşçi Partisi'nin ikinci kadın lideri olmuştur. 2011'de Ehud Barak'ın Netanyahu hükümetinde yer almasından memnun olmayan İşçi Partililerin artan baskıları sonucu Ehud Ba-

Mevcut iktidarın olası oy kaybının başlıca sebepleri olarak ekonomik ve sosyal politikalar gösterilmektedir. 2011 yılında Netanyahu hükümetine karşı 300,000 kişiyi bulan çok büyük protestolar gerçekleşmiştir. İsrail tarihindeki en kalabalık protesto gösterilerinin yaşandığı bir dönemde protestocular 'sosyal adalet' çağrılarını yapmaktaydılar.

rak partiden ayrılıp 'Bağımsızlık' adında kendi partisini kurmuştur ve Netanyahu hükümetinin Savunma Bakanı olarak görevini sürdürmüştür. Barak'ın yerine Amir Peretz ve Shelly Yachimovich arasında geçen liderlik yarışını Yachimovich kazanmıştır. Peretz ise sonradan İşçi Partisi'nden ayrılıp Livni'nin Hatnuah partisine geçmiştir. Yachimovich, Gilad Şalit'in babası Noam Şalit'i parti üyesi yaparak bir anda dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. İşçi partisinin bir önceki seçime nazaran oylarının artması ve Knesset'te en az 17 koltuk alması beklenmektedir. Peretz'in partiden ayrılışı olumsuz etki yaratırken, Ehud Barak'ın siyaseti bırakıp aday olmayacağını açıklaması ise en çok Yachimovich ve İşçi Partisi'ne yaramıştır. Yachimovich seçimlerde bilhassa 2011'de yapılan "sosyal adalet" protestolarına katılan kesimden destek almayı hedeflemektedir.

Seçimlerdeki üçüncü kadın parti lideri ise Meretz Partisi'nden Zahaya Gal-On'dur. (Gal-On'un da ailesi tıpkı Livni ve Yachimovich gibi Polonya göçmenidir ve aynı şekilde Lieberman'ın hakaretine maruz kalmıştır). Meretz partisi, kendisini merkez-Sol blok partiler arasında yer alan son gerçek "Siyonist-Solcu" parti olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Gal-On, Netanyahu önderliğindeki bir koalisyonda yer almayı baştan açıkça reddeden ilk liderlerden biridir. Netanyahu ile koalisyon kurma seçeneğini açık bırakan Livni ve Yachimovich'e karşın eleştirel bir tutum sergilemektedir.⁶

Merkez-Sol blok'ta yer alan en yeni partilerden biri ise gazeteci Yair Lapid tarafından kurulan

Yesh Atid partisidir. Yesh Atid, liberal ve merkezde yer alan bir parti olarak görülmektedir. Lapid, Kadima'dan yeni ayrıldığı dönemde Livni'ye, ayrı parti kurmak yerine kendi partisine katılmasını önermiştir. Son anketlere göre Yesh Atid'in seçimlerde en az 8 üyeye Knesset'e gireceği tahmin edilmektedir.

Aşırı Ortodoks partilerden Shas'ın ise anketlere göre en az 10 adayının seçilmesi öngörülmektedir. Birleşik Tevrat'ın (UTJ) en az 6 adayının seçilmesi beklenmektedir. Shas ve UTJ gibi "Ultra Ortodoks" partileri, Likud-Beiteinu veya en az 10 parlamenter seçilmesi beklenen Milli Birlik-Yahudi Ev (Yurt) gibi milliyetçi sağ partilerden ayıran en önemli unsur ise dini ön planda tutmalarıdır.

İsrail'de, Yahudi çoğunluğun yanı sıra yaşadıkları toprakları terk etmeyip, İsrail'de kalan Filistinli, Dürzî ve diğer azınlıklar da mevcuttur. Ve tabii bu grupları temsil eden siyasi hareketler de seçimlerde yer almaktadırlar. Azınlıkta bulunan İsraili Arapların ve diğer mezheplerin mevcudiyetine rağmen, günümüzde İsrail'in büyük çoğunluğu Musevi olduğundan İsrail, bir Yahudi Devleti sayılmaktadır. Ancak gene de, Arap Birlik Listesi, Taal, Hadash ve Balad gibi partilerden Ahmet Tibi ve Muhammed Barakeh gibi Arap kökenli İsrail vatandaşlarının Knesset'e seçilmeleri ve Meclis Başkan Vekilliği gibi konumları üstlenmeleri geçmişte mümkün olmuştur. Bu seçimde de en az 10 İsraili Arap adayın Knesset'e seçilmesi beklenmektedir.

Seçim Öncesi Gelişmeler

2011'den bu yana, Tal yasası ve sosyal adalet protestolarının ardından, girilen seçim sürecinin hemen öncesinde önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Gazze'nin yeniden bombalanması, Filistin'in Birleşmiş Milletler'de gözlemci devlet statüsünü alması ve son anda onaylanan yeni Yahudi yerleşim yerleri planı gibi gelişmelerin yanı sıra, Ehud Barak'ın aday olmayacağını açıklaması ve Lieberman'ın yolsuzluk suçlamaları yüzünden istifa etmesi gibi gelişmeler sonucunda gündemde hareketlilik yaşanmaktadır.

2008'deki Gazze bombalamaları ile 2012'deki daha kısa süreli Gazze bombalamaları arasındaki en büyük ortak özellik, her ikisinin de seçimlere yakın bir dönemde gerçekleşmiş olmalarıdır. (2008'de de seçim öncesi Gazze bombalanmıştı, 2012'de de aynı şekilde seçim öncesi bombalandı.) Her iki durumda da seçim öncesi ulusal güvenlik ve birlik çağrıları yapılmaktaydı. Fakat 2008'in aksine bu sefer ABD baskısıyla ve Mısır ile Türkiye gibi devletlerin girişimleriyle çok daha hızlı bir şekilde ateşkes sağlanabilmiş ve 2008'deki kadar büyük bir insanlık dramı yaşanmamıştır. Fakat bu seferki bombalamanın kısa olmasının altında yatan bir diğer neden de, Gilad Şalit kaçırılmasında olduğu gibi tek bir asker karşılığında 1027 Filistinli'nin serbest bırakılmasından dolayı benzer asker kaçırımların artabileceği endişesinin yaşanması olabilir.

Gilad Şalit Takası: Ekim 2011'de gerçekleşen takasta, İsraili asker Gilad Shalit'in Hamas tarafından serbest bırakılmasına karşılık yaklaşık 1027 Filistinli, İsrail hapishanelerinden serbest bırakılmıştır. Anlaşma sağlanmasında Türkiye'nin de önemli rolü olmuştur. Bu da İsrail'in barışa karşılık toprak politikası gibi, bir askerinin kurtarılmasına karşılık yaklaşık bin kişiyi serbest bırakması şeklindeki önemli bir takas politikasını ortaya koymaktadır. Bunun sebebi, İsrail toplumunda hakim olan, tek bir askerin bile geri bira-

kılmaması beklentisidir. Gilad Şalit takası, İsrail kamuoyunca genel anlamda olumlu karşılanmış ve Netanyahu hükümetinin popülaritesini arttırmıştır.

Gelir dağılımındaki dengesizlik ve sosyal adalet protestolarının aksine, seçimlere haftalar kala, dünya kamuoyunun gündemine bomba gibi düşen bir diğer mesele de yeni E-1 Yahudi yerleşim yerleri ve bilhassa Kudüs etrafında inşa edilecek yeni yerleşim yerlerinin imara açılması meselesidir. Netanyahu hükümeti, böylece popülist politikalar ile sağ oyları iyice kendisine çekme gayretindedir. Doğu Kudüs ve Batı Şeria arasında planlanan son Yahudi yerleşim yerlerinin inşası ile Filistin toprakları fiilen üçe bölünecektir (böylece Gazze, Doğu Kudüs ve Batı Şeria olarak üçe bölünüp Kudüs ile Batı Şeria'nın birbirinden tamamen izole olma durumu söz konusudur). Yeni yerleşim yerleri imar kararının seçim sonrasında devam edip etmeyeceğine dair belirsizlik bulunmaktadır. Bu hareket Filistin'in Birleşmiş Milletler'den gözlemci devlet statüsünü almasına karşılık atılan bir adım olarak gözükmekle birlikte, aslında Başbakan Netanyahu tarafından sağ muhafazakâr oyları alabilmek için yapılmış bir siyasi hamle de olabilir.

Avigdor Lieberman'ın yolsuzluk suçlamaları karşısında mevcut kabineden istifa etmesinin yankıları henüz çok tazedir. Bu durum da oylar üzerinde önemli etkide bulunmaktadır. Her ne kadar Lieberman'ın suçlamaları kabul etmeyip, adını temize çıkarmak adına görevi bıraktığı yazılsa da⁷, Likud partisi tam olarak olaya nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda kararsız gözükmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden biri de, Lieberman'ın sadece yolsuzlukla suçlanması değil, Yachimovich, Livni ve Gal-On gibi kadın siyasetçilere hakaret etmiş olmasıdır. Her ne kadar Lieberman söylediğinin şaka olduğunu ve yanlış anlaşılardan dolayı özür dilediğini belirtmişse de bu şekilde seviyesiz bir yorum Likud'un oylarını olumsuz etkileyebilir.⁸

SON ANKETLER (milletvekili sayısına göre)

	14.12.12 Yedioth/Dohaf ⁹	14.12.12 Jerusalem Post/ Geocartography ¹⁰	Önceki anketlere dayanarak, seçilebilecek parlamentar sayısı- Tahmini Aralık
Kadima (Şaul Mofaz)	0	0	0-2
Likud-Beiteinu* (Netanyahu-Lieberman)	35	35	35-38
İşçi Partisi (Shelly Yachimovich)	19	17	18-19
Shas (Eli Yishai-Aryeh Deri)	11	10	10-11
Birleşik Tevrat (UTJ)* (Yaakov Litzman)	6	6,5	6-7
Milli Birlik-Yahudi Ev (Yurt)* (Naftali Bennett-Yaakov Katz)	11	16	11-16
Arap Bilik Listesi-Taal-Hadash-Balad** (Ahmet Tibi, Muhammed Barakeh, ve diğerleri)	11	11	10-11
Meretz (Zahava Gal-On)	4	6	4-6
Yesh Atid (Yair Lapid)	8	12	8-12
Otzma LeYisrael (Aryeh Eldad)	2	0	0-2
Amshalem (Haim Amsalem)	0	0	0-1
Hatnuah (Hareket) (Tzipi Livni-Amir Peretz-Amram Mitzna)	11	6,5	7-12
Ha Yisraelim (Gideon Doron)	2	Yok	0-2

*Seçim İttifakı

** birçok ankette beraber ele alınmışlar

-Yukarıdaki Rakamlar, 120 üyeli parlamentoya kaç parlamenter gönderileceği ile ilgilidir.

-İsrail'in seçim barajı ulusal oyların %2'sine denk gelmektedir.

Gazze'nin 2008'de bombalanmasıyla gerilmeye başlayan Türk-İsrail ilişkileri, 9 Türk vatandaşının öldürüldüğü Mavi Marmara baskını nedeniyle tarihteki en kötü seviyeye inmiştir.

Olası Seçim Sonuçları ve Bunları Ortadoğu ve Türkiye Açısından Ne Anlama Geleceği

Her ne kadar Lieberman'ın Dışişleri Bakanlık görevinden istifa etmesi, bazı anketlere göre Likud'un oyunu düşürmüş olsa da görünürde Likud-Beiteinu ittifakının 1. Parti olma olasılığı neredeyse kesin gibi gözükmektedir. Genel anlamda sağ partilerin yükselişte olduğu gerçeği karşısında, Merkez-Sol blok'un bütün partileri bir araya gelseler dahi, aralarına bir sağ parti almadan iktidarda bir koalisyon oluşturmaları zor gibi gözükmektedir. Ne Livni ne de Yachimovich, Netanyahu ile koalisyon oluşturma seçeneğine açıkça karşı çıkmamışlardır.

Seçimler sonucu oluşabilecek 4 farklı koalisyon ön plandadır. İlki ve en büyük olasılık, bir Sağ cephe koalisyonudur. Likud-Beiteinu'nun yanı sıra Milli Birlik-Yahudi Ev (Yurt), Shas ve Birleşik Tevrat (UTJ) gibi sağ partilerden oluşan bir ko-

alisyonun 2013'de İsrail'i yönetmesi çok yüksek bir olasılıktır. Bu açıdan, Likud-Beiteinu'nun daha fazla oy kaybetmemesi gerekmektedir. Bu durumda, güvenlik meselelerini daha fazla ön planda tutan ve barış sürecine daha mesafeli duran sağ cephenin Ortadoğu ve Türkiye ile ilişkileri düzeltme konusunda ağır davranabileceği düşünülmektedir.

İkinci olasılık ise Likud-Beiteinu önderliğinde bir ulusal cephe koalisyonunun oluşmasıdır. İşçi Partisi ve diğer Merkez partilerin bu koalisyonda önemli birer ortak olacakları düşünülmektedir. Buradaki dengede Likud ve İşçi partilerinin aldıkları oylar büyük önem arz etmektedir. Ortadoğu ve Türkiye konusunda İşçi Partisi'nin atacağı adımlar ve kuracağı denge önem arz etmektedir.

Üçüncü olasılık, İşçi Partisi önderliğinde bir Merkez-Sol koalisyon hükümetinin oluşması-

Gelir dağılımındaki dengesizlik ve sosyal adalet protestolarının aksine, seçimlere haftalar kala, dünya kamuoyunun gündemine bomba gibi düşen bir diğer mesele de yeni E-1 Yahudi yerleşim yerleri ve bilhassa Kudüs etrafında inşa edilecek yeni yerleşim yerlerinin imara açılması meselesidir.

dır. Düşük bir olasılık da olsa, böyle bir durumda Amerikan yönetimiyle uyumlu olarak, barış planlarında veya ilişki normalleştirmede masaya oturulması olasılığı artmaktadır.

Dördüncü ve düşük bir olasılık, Tzipi Livni'nin Hatnuah partisi gibi diğer orta büyüklükteki bir partinin koalisyon oluşturabilecek durumda olmasıdır. Yukarıdaki anketlerde görülebileceği gibi, bu olasılık az da olsa mevcuttur.

Sonuç

İsrail iç politikasına yönelik yapılan en ağır eleştirilerden biri Haaretz gazetesinden gelmiştir. Haaretz'e göre, İsrail politikası hiçbir yöne doğru ilerlememekte ve siyasetçiler bunu pek umursamamaktadırlar. Çünkü siyasetçiler tarafından, politikanın ve siyasi partilerin, kendi kişisel çıkarlarını ve konumlarını korumak ya da ileriye götürmek adına sadece birer araç olarak görülmemekte olduğu iddia edilmektedir. Bu yüzden Peretz veya Livni gibi siyasi şahsiyetler eski partilerini bırakıp, kimi görüşlere göre yeniden seçilme adına siyasi çizgilerinden vazgeçmektedirler.¹¹ Buna karşın, İsrail içindeki sosyal sorunlara çözüm aramak ya da gerçek anlamda kalıcı barış için gayret göstermekten ziyade, seçim tartışmalarını güvenlik üzerine yürütmek siyasetçilerin işine gelmektedir.¹²

İsrail'de artık 1990'lardan gelen ve Kibutz (kolektif çiftlikler) hayatına nispeten yabancı olan yeni nesiller mevcuttur. 1990'larda Rusya ve Doğu

Avrupa'dan gelen göç ile İsrail'in kendi iç dinamikleri de değişmiştir. Aşırı sağcı Dışişleri Bakanı Lieberman'ın seçim başarısı değişen toplumsal yapının ve yükselen sağın göstergelerinden biridir.

İsrail toplumunun içinde bulunduğu en büyük çıkmazlardan birisi, bir yandan bölge ülkeleriyle kalıcı barış sağlamayı kendi güvenlikleri için en emniyetli seçenek olduğunu düşünmelerine rağmen, diğer taraftan güvenlik gerekçesiyle orantısız güç kullanılmasını da meşru kabul etmeleridir. 2008'deki Gazze Bombardmanı gibi hadiselerde çok sert karşılık verme politikasına karşın İsrail'in halen daha güvenli bir ortamda bulunduğu söylenemez. Lakin İsrail neredeyse kurulduğu günden bu yana bir milli güvenlik devleti olmuştur.

Türkiye, İsrail'le kurulduğu günden bu yana inişli-çıkışlı ilişkiler yaşamıştır. 181 Sayılı Birleşmiş Milletler Kararına (1947 BM Planına) göre Filistin ve İsrail olarak iki devletli bir çözümü tanıyan Türkiye, İsrail Devleti'ni de ilk tanıyan devletlerarasında yer almıştır (Mart 1949'da tanımış ve 1950 yılında diplomatik ilişkiler kurmuştur).¹³ Gazze'nin 2008'de bombalanmasıyla gerilmeye başlayan Türk-İsrail ilişkileri, 9 Türk vatandaşının öldürüldüğü Mavi Marmara baskını nedeniyle tarihteki en kötü seviyeye inmiştir.

Sadece mevcut hükümetin değişmesiyle Türk-İsrail ilişkilerinin aniden düzeleceğini varsaymak fazla iyimserlik olur. Kaldı ki seçimler sonrası

başbakanlık için en büyük aday gene Netanyahu gözükmektedir ve İsrail kamuoyunca başbakanlık görevini en iyi yapacak kişi olarak görülen gene Netanyahu'dur.

Bu yazı ile İsrail'in seçimler öncesi karmaşık iç siyasi yapısının güncel bir yansıması iletmeye çalışılmıştır. İsrail'deki seçimler sonrası, beklenildiği gibi sağ partilerin güçlü olmaları durumunda, Türkiye ile ilişkilerin yeniden 2008 öncesi seviyeye geri gelmesi için daha uzun zamana ihtiyaç olacağı düşünülmektedir. Merkez-Sol blokunun başarılı olması durumunda ise ilişkilerin, kısmen

de olsa, biraz daha hızlı düzelmeye olasıdır. Bu aşamada siyasi gerginliğe rağmen ekonomik ve ticari ilişkilerin devam etmesi gelecek için önemlidir. Çünkü aynı Türkiye gibi, İsrail'in de ekonomisi Avrupa'dan göreceli olarak daha iyi durumda olup, uluslararası rekabet edebilme gücü yüksektir (küresel ekonomide rekabet edebilme gücü en yüksek 26. ülke).¹⁴ Sağlam ekonomik ve kültürel alışverişlere dayalı ilişkilerin ve ticaretin, siyasi ilişkiler kötüyken bile sürdürülebilir olması, gelecek açısından ve olası bir düzelmeye zaman içerisinde gerçekleşmesi açısından önemlidir.

DİPNOTLAR

- 1 "Facts About Israel" editor: Ruth Ben-Haim (main edition 2003), Israel Information Center, Printed by Ahva Press, Jerusalem, Israel, 2006. Syf. 45.ve 52.
- 2 The Economist Print Edition 17 August 2006 Cover Story "Nasrallah wins the war: Bad news all round, especially if mor of Israel's neighbors com to believe in Hizbullah's methods" Aug 17th 2006 | from the print edition. (Economist.Com sitesinden alındı. <http://www.economist.com/node/7796790> (Son Erişim: 13 Aralık 2012)
- 3 Jerusalem Post - JPost.Com <http://www.jpost.com/VideoArticles/Video/Article.aspx?id=232759> (Son Erişim: 13 Aralık 2012)
- 4 David Makovsky "Netanyahu Solidifies Lead in Israeli Campaign" *The Washington Institute for Near East Policy*, 13 December 2012. <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/netanyahu-solidifies-lead-in-israeli-campaign> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 5 "Livni vows to reform settlement budget" by Roi Mandel, *Yedioth Ahronoth*, 17.12.2012. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4321153,00.html> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 6 "Meretz leader reaffirms: We will not join Netanyahu's coalition Zahava Gal-On slammed Shelly Yacimovich and Tzipi Livni, presenting herself as Israel's only Zionist leftist party." By Ilan Lior, *Haaretz*, (<http://www.haaretz.com/news/national/meretz-leader-reaffirms-we-will-not-join-netanyahu-s-coalition.premium-1.485216>) (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 7 'Israël : démission surprise d'Avigdor Lieberman" par Laurent Zecchini, *Le Monde*, 15.12.2012.
- 8 "Lieberman apologizes for insulting Livni, Yachmovich, Gal-On", *Yedioth Ahronoth*, 16.12.2012. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4320527,00.html> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 9 "New poll sees Likud-Beiteinu down 2 mandates" by Telem Yahav, Roi Mandel, *Yedioth Ahronoth*, 14.12.2012. <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4319861,00.html> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 10 "Latest poll shows Likud-Beytenu down 2 seats" by Gil Hoffman, *The Jerusalem Post*, 14.12.2012. <http://www.jpost.com/LandedPages/PrintArticle.aspx?id=295918> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 11 'Israel's leaders: No direction, and not looking for one" By Guy Rolnik, *Haaretz*, 17.12.2012
- 12 Brookings Institute, <http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/10/10-israel-elections-sachs> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 13 T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-israil-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)
- 14 Sherwin Pomerantz—President, Atid EDI Ltd. "Israel's Economy Measures Up" *EDI Insights*, 28.11.2012 <http://www.atid-edi.com/index.php/publications-2/edi-insights/397-israel-s-economy-measures-up> (Son Erişim: 18 Aralık 2012)